

จีวตรันทด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ ทำความสงบของใจ ให้ใจสงบระงับ ฟังธรรมจะได้เข้าใจ ฟังธรรมเข้าใจ หมายความว่า เวลาเสียงที่เข้าไปกระเทือนหัวใจนี้มันเกิดอาการขนพองสยองเกล้า คือมันทำให้เรตื่นตัวใจ เวลานอนจม เวลาตะกอนมันนอนอยู่ได้กันแก้ว ถ้าแก้วไม่มีการขยับ น้ำใส ตะกอนมันนอนอยู่กันแก้ว แต่ถ้ามีความสั่นสะเทือน ตะกอนมันจะฟูขึ้นมา

กิเลสของเรามันอยู่ที่ในจิตได้สำนึก ด้วยความคุ้นชิน เคยชิน ความเคยชิน ดินพอกหางหมู ถ้าดินพอกหางหมู หางหมูมันจะก่อกองโตขึ้นเรื่อยๆ มันจะมีน้ำหนักถ่วงไปเรื่อยๆ แต่ถ้ามีการทำความสะอาด เห็นไหม มันแช่น้ำของมัน มันมีความขุ่นเปื้อนของมันไป หางหมูนั้นจะมีความสะอาด หางหมูนั้นไม่มีดินพอก มันจะเบาสบายของมัน

จิต ถ้าเวลามันคุ้นเคย เหมือนกับดินพอกหางหมู นี่มันมีน้ำหนักของมัน แต่ถ้ามันเป็นตะกอนน้ำกันแก้ว เวลาสั่นสะเทือนมันก็จะฟูขึ้นมา นี่ถ้าเวลาฟังธรรมขึ้นมา ธรรมนี้มันเข้าไป สะเทือนหัวใจ ถ้าสะเทือนหัวใจมันจะเกิดอาการขนพองสยองเกล้า มันเกิดอาการที่เราหนักหน่วงในหัวใจ ในหัวใจเรามันคุ้นชิน มันหนักหน่วง มันเชื่องซึม แต่ถ้ามันมีธรรมเข้าไป ไปกระตุ้น

เวลาพวกเรายู่กับครูบาอาจารย์ เวลาเราออกประพฤติปฏิบัติ เวลาเราออกเที่ยวป่าขึ้นมา เราจะแวะไปหาครูบาอาจารย์เพื่อจะให้ท่านชาร์ตไฟ “ชาร์ตไฟ” หมายถึงว่า ท่านจะแสดงธรรม

ให้เราฟัง มันสะท้อนหัวใจไง ถ้ามันสะท้อนหัวใจ มันชาร์ตไฟขึ้นไป มันทำความสะอาดหัวใจของเรา หัวใจของเราดินพอกหางหมู มันช่วยตัวเองไม่ได้

ดิน โดยธรรมชาติของมัน เวลามันแห้ง มันเกาะด้วยจำนวนมวลดินของมัน แต่ถ้ามันแช่น้ำขึ้นไป มันมีสิ่งที่เข้าไปย่อยสลายมัน มันก็ต้องละลายไป นี่เวลากิเลส กิเลสเป็นนามธรรม ถ้าจิตมันฟังธรรมแล้วมันสะท้อนหัวใจ สะท้อนหัวใจทำให้เราตื่นตัวนะ ให้เราไม่นอนจมกับมัน ดูสิ เวลาความรู้สึกนึกคิดของเรา เวลามันหนักหน่วงในหัวใจ ชีวิตนี้เศร้าซึมชะ นี่เหม่อลอย เศร้าซึม มีแต่ความกดดันในหัวใจ

แต่ถ้าเราภาวนาของเรา จิตใจมันปลอดโปร่ง จิตใจมันเป็นสมาธิขึ้นมา มันมีความสุข พอมีความสุขขึ้นมามันจะซาบซึ่งธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ ปัญญา มันมีคุณค่ากับเรา “ความสุขสิ่งใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

แต่เวลาจิตใจเวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา ดินพอกหางหมู มันหนักหน่วงของมัน มันอยากกระทบกระทั่งกันสิ่งต่างๆ เพื่อให้มันมีความรู้สึกของมันไง เวลาจิตมันหนักหน่วงขึ้นมา มันคิดแต่เรื่องโลกๆ ใจ คิดถึงความเป็นอยู่ของเขา มีความสุขสบาย เห็นไหม เวลาเราคิดกันนะ เวลาความคิดของเรา เวลาเราคิดว่าเราจะทำอะไร เราจินตนาการว่ามันจะประสบความสำเร็จทั้งนั้นนะ ทำสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จ นั่นคือความคิด ไม่ใช่ความจริง

ถ้าความจริง เวลาไปทำแล้วมันจะมีอุปสรรค แล้วก็เรื่องเวรเรื่องกรรม เรื่องเวรเรื่องกรรมคือกาลเทศะ จังหวะและโอกาสของคนไม่เหมือนกัน คนเกิดมายุคหนึ่งคราวหนึ่ง สิ่งนั้นเขาขาดแคลน เราทำสิ่งใดก็จะประสบความสำเร็จ เราเกิดมาในยุคใดคราวใด สังคมเขาร่วมเย็นเป็นสุข เรามีสิ่งใดเสนอไปเขาก็ไม่สนใจเราหรอก เขาไม่สนใจเพราะว่าเขาร่วมเย็นเป็นสุขของเขาอยู่แล้ว คำว่า “ร่วมเย็นเป็นสุข” ร่วมเย็นเป็นสุขของโลกนะ ไม่ใช่ร่วมเย็นเป็นสุขของกรรม

“ร่วมเย็นเป็นสุขของกรรม”

เพราะสิ่งใดก็แล้วแต่ โลกนี้เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของมัน มันไม่มีอะไรคงที่หรอก นี่เหมือนกัน ขาขึ้น-ขาลง เวลาขาขึ้น สิ่งใดก็ค้างไป

หมด แต่เวลาขาลง ทุกข์ยากกันไปหมดนะ ผลของวิญญูมันเป็นแบบนั้น ฉะนั้น เราเกิดมาทางโลก กาลเทศะของเขามันเรื่องบุญกุศลของเขา

แต่เพราะเราเห็นโทษเห็นภัยในวิญญูสังสารไซ้ไหม เราถึงหาความจริงของเรา

เวลาหาความจริงของเรานะ เรามาบวชเป็นพระเป็นเจ้า เราบวชเป็นพระ ถ้าเขามีคุณธรรมในหัวใจ เวลาเขาเห็นพระเห็นเจ้า เขาอยากส่งเสริม ทุกคนเขาอยากจะส่งเสริม อยากจะดูแล อยากจะช่วยเหลือเจือจานนะ เขาเห็นชีวิตเราว่ามีความทุกข์ความยาก เขาสงสาร คำว่า “สงสาร”

คูสิ แต่ถ้าผู้ประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ของเรา อย่างเช่น เวลาโด้ช นักกีฬาต่างๆ เวลาเขาฝึกนักกีฬา เขาคุทักษะ เขาคุเชวรณ์ปัญญา เขาคุความเป็นไปได้ ถ้าคุความเป็นไปได้ เขาจะเข้มข้น เข้มงวด เพื่อให้ให้นักกีฬาของเขาประสบความสำเร็จ เพื่อให้ให้นักกีฬาของเขามีทักษะ มีปฏิภาณของเขาในการกระทำ เขาจะเข้มข้นของเขา

แต่ถ้าจิตใจของคน จิตใจที่เขาคิดทางโลก เขาคิดเห็นว่าการฝึกทักษะ ในการกระทำมันมีความทุกข์ความยาก มันมีความเหนื่อยเดือดร้อน จะสงสาร คำว่า “สงสาร” สงสารด้วยความรู้สึกนึกคิดของเขา เขาเห็นเราเป็นนักบวช เห็นเราขาดแคลนอย่างนั้น คำว่า “ขาดแคลน” ใครทำให้มันขาดแคลน? เราทำให้มันขาดแคลนกันเอง ของมันมีอยู่ แต่เราใช้ด้วยความประหยัดมัธยัสถ์ของเรา เราฝึกหัดคัตตนิสัย แล้วการฝึกหัดคัตตนิสัยมันต้องบังคับใจ บังคับให้อยู่ในร่องในรอย ถ้าอยู่ในร่องในรอย ทางโลกเขามองเข้ามาแล้วเขาสงสารไ้ เขาสงสาร เห็นใจ อยากจะช่วยเหลือเจือจาน อยากจะช่วยเหลือส่งเสริม

คำว่า “ส่งเสริม” ส่งเสริมอะไร ถ้าส่งเสริม นี้ไ้ โลกเขามอง มองกันที่นี้

คูสิ เวลาทางพระ เขาเรียกว่า “ฉกฉวยศรัทธา” ศรัทธาที่ไ้ไหน เขามีต่างๆ ศรัทธาไทยต้องการศรัทธาจากเขา ต้องการต่างๆ จากเขา ก็ไปแสดงเพื่อให้เขาสงสาร นั้นพูดถึงเรื่องของทางโลก เรื่องของกิเลสตัณหาความทะยานอยากนะ

แต่เรื่องของธรรมละ ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาเราออกปลีก เราออกไปหาที่วิเวก หาที่สงบของเรา เราหาที่อะไร? หาที่ขาดแคลนทั้งนั้นนะ อย่างที่ที่ขาดแคลน ขาดแคลนเพราะอะไร? เพราะจะตัดแปลงมัน เราต้องการให้เห็นกิเลสของเรา เพราะเราต้องการชำระกิเลส

ชำระกิเลส ชำระกันที่ไหน? จะชำระกันทางวิชาการ ชำระกันทางตำรา ชำระด้วยตรรกะ ตรรกะมันมีกับเรา เพราะคนเกิดมาต้องมีความรู้สึกลึกซึ้งคิด เอาความรู้สึกลึกซึ้งมาชำระกิเลส มันเป็นไปได้หรือไม่หรือ ที่นี้ชำระกิเลส เห็นไหม เราออกวิเวกกัน ออกเข้าป่าเข้าเขาไปนี่เพื่ออะไรละ? เพื่อทำความสงบของใจ ถ้าใจสงบ ใจมันอยู่ที่ไหน เวลาตั้งสติขึ้นมาใจมันอยู่ที่ไหน พอเราตั้งสติ เราใช้คำบริกรรมของเรา เราจะเข้าไปเผชิญหน้ากับมัน

ถ้าเข้าไปเผชิญหน้ากับมัน คำว่า “เผชิญหน้า” มันเป็นนามธรรมทั้งนั้นนะ แต่เรามีสติปัญญากำหนดพุทโธขึ้นไป นี่ไง กิเลสมันอยู่ที่ไหน ทุกอย่างแสวงหามา แสวงหากิเลสของเรา ฉะนั้น ชีวิตเรามันไม่รันทศ คนเขามองมาเขาว่าชีวิตรันทศนะ นั่นชีวิตรันทศทางโลกเขา ทางโลกเขารันทศนะ พอรันทศ ชีวิตเขาขาดแคลน ชีวิตเขาทุกข์ๆ ยากๆ เขามองกันอย่างนั้น เขาขาดแคลนกันอย่างนั้น

ที่นี้ พอมาเห็นพระไม่ต้องการสิ่งใด นี่กว่าพระขาดแคลน คำว่า “ขาดแคลน” การขาดแคลน เราทำของเราละ ไม่ต้องมาสงสัย คำว่า “สงสัย” เขามองแล้วเขาเปรียบเทียบขึ้นมา ใครจะมีความสุขตามความเห็นของโลก ใครจะมีความสุขต้องอุดมสมบูรณ์ ต้องมีความมั่นคงในชีวิตทุกอย่าง นี่ความคิดของเขา

ดูสิ เขามีคลังสำรองทางน้ำมัน ทางอาหาร เขาต้องมีคลังสำรองของเขาไว้ เพื่ออยู่ได้กี่วัน ๓๐ วัน ๕๐ วัน ในประเทศหนึ่งเขาจะมีคลังสำรองของเขาเพื่อความมั่นคงใจ แล้วเวลาคลังอาหารของเขาบกพร่องลง เขาต้องหาเข้ามาเพื่อมาสำรองของเขา นี่เขาว่าความมั่นคงของเขา นี่คือการบริหารจัดการทางโลกนะ

แต่ถ้าเราเป็นทางธรรมละ เราคนนอนผ่อนอาหารกัน เราฉันอาหารของเรา ดูสิ เรามีน้ำแก้วนํ้าดื่มของเราไป เราทนได้ เราต้องการความเบา ร่างกายสิ่งต่างๆ นี่มันคงอย่างนี้มันความมั่นคง เราทำเอง เราไม่ใช่ความมั่นคงของโลกเขา เขามั่นคงของเขาอย่างนั้น นั่นมุมมองของเขา

ไ้ ความรันทศของเขาคือความรันทศของคนที่เขาแกล่น คนที่เขาทุกข์เขายาก “นึ้คนไม่เท่ากัน”

ในทางโลกก็เหมือนกัน การบริหารจัดการ ประเทศใดที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วขนาดไหน เขาก็มีคนตงงาน เขาก็มีคนตงสำรวจ คนทุกข์คนยาก คนนอกสำรวจของเขานึ้ะ ทุกข์ยากกว่าเราเยอะนึ้ะ มันจะมันคงขนาดไหน ทุกประเทศมีคนจนและคนรวยในประเทศนึ้น มีคนทุกชนชั้น แล้วชีวิตของเขามันแตกต่างหลากหลาย

อย่างนึ้นเขายอกเป็นการรันทศไ้ รันทศชีวิตทางโลกคือการขาดแคลน การต่งๆ

แต่เวลาเรามามาทำ เราไม่ได้ขาดแคลน แต่เราต่งการจะชำระกิเลสของเรา แต่เขาเห็นว่ามันเป็นชีวิตที่รันทศ เป็นชีวิตที่ทุกข์ยาก โลกมอว่าทุกข์ยากนึ้ะ ถ้าเรามอว่าต่งไ้ที่ทุกข์ยากนึ้ะ เราจะเจริญงอกงามเข้าไปในธรรมไม่ได้เลย

เรากำลังเจริญงอกงามในธรรม เราจะเจริญงอกงามในธรรม

ธรรมคืออะไร?

ถ้าเราไ้กินอึมนอนอุ่น นึ้นกิเลสมันตัวใหญ่ๆ กินอึมนอนอุ่น กักตุนไว้ ความกักตุนในธรรมวินัย พระพุทธเจ้าไ้ห้ามไว้แล้ว “ภิกษุสะสมต่งไ้ไว้เรมคึน เป็นนึ้ศคคิยปาจิตตีย” ห้ามเด็ดขาด ต่งไ้ที่ห้ามเด็ดขาด นึ้นของเรา สะสมคือบุคคลคนนึ้น แต่เวลาเราทำวัจกุฎี คลังที่เก็บอาหาร โรงครัว ต่งไ้เอาไ้เป็นส่วนกลาง ไม่มีใครสะสม มันไม่มีใครเป็นเจ้าของ นึ้วินัยมันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา ฉะนั้น คำว่า “เป็นชั้นเป็นตอน” พระพุทธเจ้าห้ามเด็ดขาด ห้ามเด็ดขาดเพราะอะไร เพราะมันเป็นความก้งวล

เวลามันเกิดนิวรรณธรรม นิวรรณธรรมเป็นเครื่องกั้นจิต ต่งไ้ก็แล้วแต่มันเป็นภาระหน้าที่ทั้งนึ้น ฉะนั้น เวลาในวินัย เพราะต่งมะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วางธรรมและวินัยนึ้ไว้ ฉะนั้น ต่งไ้ใดภิกษุห้ามทำ เว้นไ้แต่สมมุติ สมมุติ ต่งขึ้นมา พระที่วัจกุฎีวัตรพระที่มีหน้าที่ นึ้เว้นไ้แต่สมมุติ สมมุติค้งนึ้นทำหน้าที่

เพราะเวลาต่งมะคือต่งคมสงฆ์

เวลาโศคาบัน สกิทาคามี อนาคามี นีอริยภูมิ นั่นคือสงฆ์แท้ คำว่า “สงฆ์แท้” เกิดที่นั่น

แต่ในเมื่อเป็นสมมุติสงฆ์ สงฆ์เป็นอารามิก ผู้ที่ไม่มีเรื่อน เราอยู่ร่วมกัน ความอยู่ร่วมกัน สิ่งใดต้องดูแลรักษา เพราะศรัทธาไทย คฤติ เวลาโลกเขา เขาจะช่วงชิงศรัทธากัน แย่งชิงศรัทธากัน เพื่อให้เขามั่นคงในความเป็นอยู่ แต่ของเราไม่ใช่ต้องการศรัทธากับใครทั้งสิ้น แต่เราทำความจริงของเรา ทำความจริงของเราคือว่าในเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นท่ามกลางสงฆ์ คือสิ่งที่ได้มาโดยสงฆ์ เว้นไว้สมมุติ สมมุติให้ผู้คนดูแล ผู้ดูแลนั้นต้องบริหารจัดการนั้นเพื่อรับผิดชอบสิ่งนั้น ไม่ให้เป็นที่ดีเตียนของสังคม ไม่ให้เป็นที่ดีเตียนของโลกเขา นี่ไง เขามอง เขาไม่รู้ไม่เห็น เขาก็สงสัย ชีวิตนี้รันทศนัก ชีวิตนี้ทุกข์ยากนัก ชีวิตนี้ลำบากนัก นี่ความคิดของเขา เพราะความคิดของเขายังอ่อนด้อย

แต่ความคิดของครูบาอาจารย์ของเราที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งนี้ สิ่งที่เราอยู่ปอาอยู่เขา สิ่งที่เราจำเป็นเพราะอะไร เรามีข้อวัตรปฏิบัติเหมือนทางโลก ทางโลก ถ้ามีผู้ที่มีปัญญา คฤติ เวลา นายพรานป่าเขาเข้าป่าไป เขามีมีดพร้าไปเล่มเดียวเท่านั้น เขาตัดไม้ไผ่ เขามีแหล่งน้ำ เขาเอาไม้ไผ่หุงอาหาร เขาทำได้หมดด้วยมีดพร้าเล่มเดียว เขาดำรงชีวิตได้ด้วยปัญญาของเขา ถ้าคนมีปัญญา เขาอยู่ในป่าในเขา ดำรงชีวิตได้หมดนะ

เราก็เหมือนกัน ในเมื่อเราเป็นพระ เราอยู่ในธรรมวินัย เหมือนคนที่มปัญญา เขาเอาชีวิตเขารอดได้ ถ้าเอาชีวิตเขารอดได้ ไม่ต้องมารันทศ เขามีปัญญาเอาชีวิตเขารอดขึ้นมา เห็นไหม ในทางโลกมันมีปัญญอะไรละ เราเอาชีวิตนี้ไปแขวนไว้กับสังคม คฤติ รัฐบาล ผู้นำต่างๆ เป็นผู้รับผิดชอบ สิ่งที่รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบ ทุกอย่างต้องผ่านรัฐบาล แล้วรัฐบาลยังเอาตัวไม่รอด แล้วจะมาดูเราได้อย่างไร นี่พูดถึงทางโลก

ถ้าพูดถึงทางธรรม “สังฆะ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้สงฆ์เป็นใหญ่ สงฆ์เป็นผู้ดูแลสงฆ์ เราเป็นสงฆ์ เราบวชมาเป็นสงฆ์ ถ้าโลกเขามองมาในสงฆ์ วัตรปฏิบัติแตกต่างกัน พอแตกต่างกันไป ที่เขามีอุดมสมบูรณ์ เขามีความสุขร่มเย็นนะ สังคมก็ว่า “อืม พระนี้มีศักยภาพ พระนี้มีคนนับหน้าถือตา” นี่เขามองกันในทางโลกไง มองทางโลก

แต่ถ้าครูบาอาจารย์เรามองนะ หลวงตาเวลาท่านมองนะ ท่านเตือนเราประจำ เตือนพระเรา เตือนในหมู่สงฆ์เรา “เราเป็นภิกษุหัวโล้นๆ เราจะไปแข่งกับโลกไม่ได้ โลกเขามีรถยนต์

กลไกนั้นมันเรื่องของโลกเขา มีความจำเป็นของเขา เราเป็นภิกษุ เราหัวโล้นๆ เราจะมีเครื่องยนต์ กลไกไปแข่งกับโลกเขานะ มันน่าสังเวช”

โห! เวลาท่านพูดนะ “เขาได้ ๕ ได้ ๑๐ มา เวลาโลกเขาได้ ๕ ได้ ๑๐ มา เขาก็อยากได้นุญ กุศลของเขา เขาก็ทำบุญกุศลของเขา ได้มีสิ่งใดที่เป็นของดีๆ ของที่ว่าเขาเลิศในทางโลก ผู้ที่เสียสละนี้คือผู้ที่มีใจเป็นธรรม”

เขาก็เสียสละกับภิกษุหัวโล้นๆ ภิกษุเป็นเนื่อนาบุญของเขา แล้วภิกษุเราได้สิ่งนี้มา เราบริหารจัดการอย่างไร ถึงบอกว่า เว้นไว้แต่สมมุติ สมมุติว่าผู้ใดมีหน้าที่สิ่งใด ทำสิ่งใด เพื่อให้สิ่งนั้นถูกต้องตามธรรมและวินัย แล้วเราเป็นภิกษุหัวโล้นๆ จะไปแข่งกับโลกเขา นี่หลวงตาท่านเตือนประจำ “ไม่ให้ไปแข่งกับโลกเขา” แต่ในเมื่อเราอยู่ของเรา เราก็ต้องบริหารจัดการของเรา แต่เรามีเว้นไว้แต่สมมุติ สมมุติผู้ที่มีหน้าที่นั้น ถ้ามีหน้าที่นั้น นี่สงฆ์ต้องเป็นผู้แต่งตั้ง แต่งตั้งผู้นั้นนี้ตามธรรมวินัย

แต่กรรมฐานของเราแต่งตั้งกันในความรับรู้กัน เป็นเจตนาที่เรา รู้กันอยู่แล้วว่าผู้นั้นทำ หน้าที่นั้น ทำหน้าที่นั้น นี่ถ้าทำหน้าที่นั้น ถ้าใครเข้ามาศึกษา เข้ามาดูแล เขาก็รู้ว่ามันเป็นไปได้ ไง แล้วถึงบอกว่า เวลาพรานป่าเขาอยู่ในป่า เขามีพร้าเล่มเดียวเขายังดำรงชีวิตของเขาได้ ของเรา เราก็มีปัญหาของเรา มีธรรมและวินัยเป็นศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธงนำที่เดินนำหน้าเราไปอยู่ แล้วทำตามธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การดำรงชีวิต

การดำรงชีวิตทางโลกนะ แล้วถ้าเราจะดำรงชีวิตทางธรรม

ถ้ามันไม่รันทศ จิตใจมันก็ไม่หย่อนหงา

ถ้าไม่รันทศ จิตใจมันก็ไม่ห่อเหี่ยว จิตใจมันก็ไม่เศร้าสร้อย

แต่พอบอกว่าชีวิตนี้รันทศ เขาเห็นแล้วเขาสงสาร พอเขาสงสารเขาก็มาอุ้มชู พออุ้มชูพวกเราก็ซาอ่อน คำว่า “ซาอ่อน” นี่เป็นคนที่แบบว่าไม่เข้มแข็ง แต่ถ้าในการประพฤติกฎปฏิบัติละ ถ้าจิตใจมันอ่อนแอ พอเขารันทศใช่ไหม “ฮือ พระท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านขาดสิ่งนั้น ท่านขาดสิ่งนั้น เราจะต้องเข้าไปช่วยเหลือเอื้ออานกัน” ก็ทุกคนเข้าไป นี่พอทุกคนเพื่อจะไป

“อ้อ! สิ่งนี้เป็นสิ่งที่โลกเขาขาดแคลน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่โลกเขาปรารถนา เขาจะทำบุญกุศลของเขา” เขาเห็นสิ่งนั้นปั๊บเขาก็ห่มเข้ามา

แล้วถ้าพระเราอ่อนแอ มันก็ตอบสนองกันไป

“โมฆบุรุษตายเพราะลาภ โมฆบุรุษตายเพราะเหยื่อ”

ในเมื่อเหยื่อมันเกิดขึ้นเพราะมันเป็นสังคมโลก สังคมโลกเกิดขึ้นอย่างนั้น แล้วจิตใจของผู้ที่เราไม่เข้มแข็ง นี่หลวงตาท่านถึงได้บอกสอนให้พวกเราไว้ว่า “เราเป็นภิกษุนะ เราเป็นผู้หัวโหล่นๆ นะ เราจะไปแข่งกับเขาไม่ได้ เราจะไปช่วงชิงกับเขาไม่ได้”

สิ่งนั้น ถ้ามันเป็นตามธรรมชาติ ถ้าเขาเห็นเขาจะอึ้งงู เขาจะดูแคลของเขา นั่นมันก็เรื่องของเขา เว้นไว้แต่สมมุติ สมมุติเป็นผู้จัดการ เป็นผู้ดูแลให้มันสมควรไง สมควรว่าผู้ใดควรเป็นอย่างไร มันจะเป็นประโยชน์กับสังคมสงฆ์โดยทั้งหมด ถ้าสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมา เวลาทางโลกเขา เวลาเขาอึ้งงูกัน เขาอ่อนแอ คนที่อ่อนแอ คนที่ไม่มีความเข้มแข็ง เขาจะดำรงชีวิตของเขาในโลกนั้นได้อย่างไร

ในเมื่อเราประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตใจเราอ่อนแอ จิตใจเราล้มลุกคลุกคลาน แล้วเราบอกว่าเราพยายามจะมาทรงตัวกันนะ มันรันทศมาตั้งแต่เกิดแล้วละ เพราะมันเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากกำมา สิ่งใดก็เป็นของกู ของกู มันยึดมาตั้งแต่เกิด เวลาตายขึ้นมามันแบมือหมด เห็นไหม คติธรรมมันก็สอนตั้งแต่คนเกิดคนตาย มันก็เห็นนั่นนะ แล้วเราก็เกิดตายมาในชีวิตหนึ่ง แล้วเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นภิกษุ เราเป็นนักรบอยู่ที่นี่ แล้วเรายังต่อสู้กับตัวเราเอง มันจะรันทศก็รันทศเพราะคนมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เพราะจิตใจเขาหยาบช้า จิตใจเขาดำทราวม เขาถึงได้ไม่มองเห็นความเป็นจริงในธรรม

เรามองเห็นความเป็นจริงในธรรม จิตใจเรา นี่ปัญหาไง ปัญญาที่มันจะมีคุณประโยชน์ขึ้นมา ปัญญาที่มันจะส่งเสริมให้เราพ้นจากกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันได้รู้ได้เห็นชีวิตของโลกมันเป็นแบบนั้น มันรันทศตั้งแต่การเกิดและการตายที่กลับมายึดมัน กลับมาตอนที่ตายที่แบมือประกาศว่า

“นี่ไม่ได้เอาอะไรไปเลยนะ สิ่งที่เป็นวัตถุไม่มีอะไรติดไม้ติดมือไปเลย แบบไว้อย่างนี้ ไปก็ไปเฉพาะจิตวิญญาณ จิตวิญญาณที่ออกจากร่างไปมันมีบุญกุศลและบาปอกุศลติดตัวนั้นไป”

นี่บอกเป็นคติธรรมมาตลอด

แล้วถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา ถ้าสิ่งนั้น สิ่งในโลกเขาต้องการกัน นั่นก็เป็นเรื่องของโลกเขา สิ่งที่ว่าโลกเขา บุญกุศลของเขา เราว่าเขาทำของเขา มันเรื่องของเขา แต่ของเราจะหาทรัพย์สมบัติจากภายใน ถ้าทรัพย์สมบัติจากภายในเราต้องมีความมั่นคงของเรา ต้องเข้มแข็งของเรา ถ้าเข้มแข็งของเรา จิตใจเราก็ไม่เศร้าหมอง จิตใจเราก็ไม่อ่อนค้อย จิตใจก็ไม่ลุ่มลูกลุกกลุกกลาน ถ้าจิตใจไม่ลุ่มลูกลุกกลุกกลาน ถ้ามันจะทำสิ่งใดมันทำได้เต็มไม้เต็มมือ

ถ้าคำว่า “เต็มไม้เต็มมือ” มันทำด้วยความจริงจัง ไม่ทำสักแต่ว่าทำ

สักแต่ว่าทำนะ ละถ้าละลัง หน้าก็จะเอา หลังก็จะเอา ปัจจุบัน-อดีต-อนาคต ยึดไปหมดเลย แล้วปัจจุบันนะ จากปัจจุบันก็จิตใจเศร้าหมองอยู่นี่ไง แต่ถ้ามันปล่อยวางมาหมดนะ อดีตก็ผ่านมาแล้ว อนาคตก็ยังไปไม่ถึง ในปัจจุบันนี้เราจะมีสติปัญญาของเรา เราจะต้องสู้กับเรา นี่ใครจะมองเราอย่างไรก็แล้วแต่

คนเรานะ คุณิ ผู้ที่มาบวชเป็นภุมมพิ เศรษฐี มหาเศรษฐี ยากทุกจันเจ็ญใจ มาบวชในพุทธศาสนาทั้งนั้นนะ ละนั่น โดยศักยภาพของโลก ศักยภาพของโลกคือศักยภาพของโลก แต่เวลาบวชมาแล้วมันก็อยู่ในธรรมวินัยอันเดียวกัน ละนั่น สิ่งที่ธรรมวินัยเดียวกัน มุมมอง วิธีการความรู้สึกลึกคึกคักมันก็แตกต่างกัน ถ้ามันแตกต่างกันนะ นี่สิ่งที่แตกต่างกัน แตกต่างกันด้วยความรู้สึกนึกคิด

แต่ถ้ามันเอาความจริงได้ไหมละ ความจริงคือจะเอาความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบร่มเย็นขึ้นมา สิ่งนี้ต่างหากที่จะเป็นสากล สากลคือศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดสมาธิขึ้นมันก็เกิดปัญญาขึ้นมา ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา ถ้ามันเคยทำความสงบของใจสักหนหนึ่ง มันจะเห็นคุณค่าในคุณค่าสิ่งนี้คือเป้าหมาย คือสิ่งที่นักพรต นักบวชของเราแสวงหา

ถ้าไปแสวงนะ ทรัพย์ อริยทรัพย์

ทรัพย์จากภายนอก การช่วยเหลือเจือจานกัน คุณิ โลกเขาทำธุรกิจกัน เขามีโครงการ เขาไปธนาคาร ถ้าธนาคารอนุมัติพันท่าน หมิ่นล้าน แสนล้าน เขาก็เอาเงินมาใช้ได้ เห็นไหม แค่นั้นพอโครงการ ถ้าเราทำโครงการของเราจะเป็นไปได้ ธนาคารเขาให้กู้ยืมแล้ว ถ้าให้กู้ยืมด้วยเครดิต ด้วยการค้ำประกันต่างๆ มันก็เอาเงินออกมาเป็นพันๆ ล้าน แสนๆ ล้านได้ทั้งนั้นนั่นะ นั่นนะทรัพย์ทางโลก

แต่ถ้าเป็นทรัพย์ความเป็นจริงขึ้นมา เราจะเบิกเอามาจากใคร?

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา ครูบาอาจารย์ของเราท่านมีคุณธรรม เราจะเบิกธรรมจากครูบาอาจารย์ของเราออกมาได้ไหม?

แต่ถ้าเราศึกษา เราปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าใจมันสงบขึ้นมาละ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าสมาธิมันเกิดขึ้น “สุขสิ่งใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” สิ่งที่มีมันอ่อนด้อย มันเศร้าหมอง มันมีแต่ความเฉาในหัวใจ สิ่งที่อับเฉา มันมีแต่ความรันทศในหัวใจ พอจิตใจมันเป็นธรรมขึ้นมา จิตใจมันมีความสงบร่มเย็นขึ้นมา มันเข้มแข็งขึ้นมา ไม่มีความรันทศ มันสว่างกระจ่างแจ้ง มันมีความรู้สึก ความอึดเอมในหัวใจ

ถ้ามันมีความอึดเอมในหัวใจ สติ สมาธิ ปัญญา นี่จิตที่มันมีความสงบร่มเย็นนี่ละที่มันออกใช้ปัญญาขึ้นมา มันจะเกิดปัญญา คุณิ ความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน คำว่า “กาย กาย กาย” เวลา กาย สิ่งต่างๆ ทางวิชาการ เราจะอธิบายเรื่องกายสู่ทางหมอเขาไม่ได้เลย ทางหมอเขาจะพิจารณาเรื่องกาย ถ้าเป็นความชำนาญเฉพาะทางยังอธิบายได้ชัดเจนมาก การอธิบายอย่างนั้น อธิบายไปแล้วมันเป็นสิ่งใด? มันก็เป็นวิทยาศาสตร์ไง เป็นสิ่งที่เวลามันพัฒนาการของมัน มันจะเป็นอย่างนั้น อายุขัยของมันเป็นอย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นทางธรรมละ ทางธรรมถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา พอจิตเป็นสมาธิขึ้นมา พอมันพิจารณากายขึ้นมา กายมันเป็นไตรลักษณ์ คำว่า “เป็นไตรลักษณ์” เป็นไตรลักษณ์ของใคร จิตใจที่มีอำนาจวาสนาบาร์มี เวลามันเป็นไตรลักษณ์ขึ้นมา มันเปลี่ยนแปลงในตัวมันเอง “ไตรลักษณ์” เห็นไหม พิจารณา กาย พอมันเห็นกายของมันขึ้นมา มันย่อยสลายของมัน มันเปลี่ยนแปลงของมัน สิ่งทั้งหลายมันเปลี่ยนแปลง มันเป็นความมหัสจรรย์ เป็นความมหัศจรรย์ของใคร?

มหัศจรรย์ของจิตดวงที่เห็นนั้น จิตที่สงบ จิตที่เห็นกาย จิตที่พิจารณากาย นี่ปัญญามันเกิดจากจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นพิจารณา จิตดวงนั้นเป็นผู้รับรู้ดวงนั้น รับรู้สิ่งต่างๆ ขึ้นมาด้วยภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันเห็นแล้วมันปล่อยวางๆ ขึ้นมา นี่คำว่า “ปล่อยวาง”

ดูทางโลกสิ เวลาเขาศึกษาขึ้นมา แล้วเป็นความรู้ของเขา พอความรู้ของเขาขึ้นมา คูลิ ทางวิชาการเขามีการวิจัย มีการพัฒนาตลอดไป เขาต้องพยายามให้ทันข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เขาต้องศึกษาตลอดเวลาเพื่อให้เขาไม่ตกยุคตกสมัยของเขา แล้วยุคสมัยมันก็เปลี่ยนแปลงไปตลอด เห็นไหม ทางวิชาการเขามีตลอดไป แล้วมันเมื่อไรจะจบสิ้นล่ะ

แต่ถ้ามันพิจารณาโดยใจที่มันสงบแล้ว มันพิจารณากายของมัน พอพิจารณากายของมัน ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์ เห็นไหม ถ้าจิตใจคนหยาบ จิตใจคนหนา พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันไม่ยอมปล่อย มันพิจารณาอีกอยู่อย่างนั้นนะ เพื่ออะไร? เพื่อให้ปัญญาอย่างนี้ เพื่อให้ปัญญาญาณมันได้ซึมซับเข้าไปถึงหัวใจ หัวใจนี้จะซึมซับสิ่งนั้น หัวใจได้ปล่อยวางสิ่งนั้น มันก็จะประโยชน์กับใจดวงนั้น

แต่ถ้าจิตใจที่มันมีคุณธรรม จิตใจที่ได้สร้างบุญญาธิการมา จิปปาปัญญา พิจารณาง่ายรู้ง่าย พิจารณาขารู้ยากต่างๆ มันพิจารณาของมันแล้วมันปล่อยวางของมัน นี่ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ เกิดขึ้นมาเป็นสภาวะแบบนี้ คูลิ เวลาเราเป็นพระนะ ครูบาอาจารย์ที่เป็นพระประพฤติปฏิบัติ ตัวอย่างพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพระอรหันต์นะ เป็นสงฆ์องค์แรกของโลกนะ เวลาท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเข้าไปอยู่ในป่าในเขา เวลาข้อมผ้า ข้อมผ้าด้วยหินแดง เราข้อมผ้ากันด้วยหินแดง เพราะอยู่กับช้าง อยู่กับสัตว์ป่า นี่ถ้าทางโลกมองว่าชีวิตรันทศ อย่างนี้รันทศใหม่ ไม่มีความสุขสบายสิ่งใดในโลกที่เข้ามาจนเจือเลย อยู่องค์เดียวในป่า อยู่กับสัตว์อยู่ ๑๐ กว่าปีนะ พระอัญญาโกณฑัญญะนะ

ชีวิตอย่างนี้รันทศใหม่? ถ้าเอาจคำว่า “ขาดแคลน” คำที่ว่า “ไม่สมบูรณ์” ในเรื่องปัจจัยเครื่องอาศัย อย่างนี้เป็นความทุกข์หรือ อย่างนี้เป็นความทุกข์หรือ ถ้าพูดถึงหัวใจที่เขา มีคุณธรรมของเขา

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โลกเขากินกันเพื่อกาม เพื่อเกียรติ เพื่อศักดิ์ศรี เราสมณะกินเพื่อดำรงชีวิต เวลาดำรงชีวิต “ภาร่า หะเว ปญจกฺขนฺธา” ขันธเป็นภาระ

อย่างยิ่ง สิ่งที่เป็นภาระอย่างนี้ดูแลรักษากันไป มันไม่เดือดเนื้อร้อนใจขึ้นไป แค่อำรงชีวิต การดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้เพื่ออะไรละ ดำรงชีวิตไว้ก็รอวันเวลาของผู้ที่หมดอายุขัย แต่ก่อนจะหมดอายุขัย สิ่งที่เป็นประโยชน์ พวกเราแสวงหานั้น

พวกกรรมฐานเราแสวงหาครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์มีสิ่งใดที่จะแนะนำสั่งสอนเรา เราอยากสิ่งนั้น คำว่า “แนะนำสั่งสอนเรา” สั่งสอนมาจากไหน? สั่งสอนมาจากปัจจุบันธรรม สั่งสอนจากที่เวลาเรามีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง เรามีสิ่งใดที่ความรู้เราไม่ทัน ครูบาอาจารย์จะบอกสิ่งนั้น แต่ถ้าจะให้เราแสวงหาเอง เราปฏิบัติเอง ทำแล้วทำเล่า ทำแล้วเดียวเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ วิตกกังวล นี่มันละล้าละลังไปหมด เพราะคนทางมันไม่เคยเดิน

แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านก็เดินมาแล้วทั้งนั้นนะ ท่านเคยละล้าละลัง ท่านเคยทุกข์เคยยากมา สิ่งนั้นท่านเคยบอกเรา ท่านคอยชี้แนะเราให้เวลามันสั้นเข้า ไม่ต้องให้เราแสวงหาจนต้องดิ้นรนจนเกินไปนัก นี่เราเองแสวงหาครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ท่านจะได้บอกทางของเรา ท่านจะได้ชี้แนะเรา ไม่ให้เราเสียเวลาจนมากเกินไป

แล้วถ้ากิเลสมันหยาบ เวลามันไปเจอสิ่งใดเข้ามันก็ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ

๑. เวลามันเสียเวลาก็เสียเวลาไปอย่างหนึ่ง ถ้ากิเลสมันหยาบขึ้นมา มันยึดเลยว่าความรู้ความเห็นอันนั้นเหมือนกับทางโลกนะ ทางโลกเวลาทำข้อสอบแล้วเขาต้องผ่าน พอเขาผ่านแล้วเขาสอบได้ สอบได้ก็คือจบ แล้วปัญญาที่รับรู้มาก็ต้องไปศึกษาค้นคว้า เดียวก็ต้องทบทวนตลอดเวลาเพื่อจะ给他มีวิชาการในหัวของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาสอบแล้วว่าผ่าน แต่ความรู้มันไม่มีความจริง มันไม่มีความจริง มันจะเอาอะไรไปเป็นความจริง มันผ่านได้จริงไหมละ? มันไม่จริง นี่ไง เวลาจิตใจมันหยาบๆ ขึ้นมา พอเจอสิ่งใดแล้วก็ยึดว่าสิ่งนั้นเป็นคุณธรรมของตัวเอง

แล้วคุณธรรมของตัวเอง...รู้อะไร? ไม่รู้สิ่งใดเลย

ถ้าไม่รู้สิ่งใดเลย นี่ถ้าใจมันหยาบ มันจะทำให้ตัวเองเสียประโยชน์ไง เคยทำแล้วมันน่าจะใช้ มันน่าจะใช้ก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม แล้วก็ยึดเอาสิ่งนั้นว่าเป็นความรู้ของเรา แล้วเวลาพูด

ธรรมะก็ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ธรรมะของเราสักชิ้นหนึ่ง เพราะเราไม่รู้จริงอะไรสักชิ้นหนึ่ง เราไม่เคยจับต้องสิ่งใดเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมาว่าเป็นสมบัติของเราเลย

แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติของท่าน ท่านล้มลูกคลุกคลานมา นี่สิ่งนี้เป็นชิ้นเป็นอัน เป็นชิ้นเป็นอันนะตลาดเขาต้องการไหม ถ้าตลาดต้องการสิ่งนั้นจะมีราคา นี่เหมือนกัน เวลาเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมา สมมติเป็นสมาธิจริงหรือเปล่า ถ้าเป็นสมาธิจริงกิเลสมันจะกลัว กิเลสมันจะกลัวนะ พอสมาธิขึ้นมา กำลังของสมาธิมันครอบงำไปหมด ถ้ามันครอบงำ กิเลสมันจะไปต่อสู้กับสิ่งใด ในเมื่อเกิดสมาธิ กิเลสมันต่อสู้กับสิ่งใดได้ มันโดนสมาธิครอบงำอยู่ มันจนตรอก มันไม่มีกำลังที่จะสู้ได้ แล้วเกิดใช้ปัญญา ปัญญามันจะฟาดฟันห้าห้ากิเลส แล้วกิเลสมันจะเอาที่ไหนซุกหัวนอน มันก็หลบเลียขของมัน ถ้าเกิดปัญญาขึ้นไป นี่คนถ้าไม่หยาบจนเกินไป ถ้าหยาบเกินไปมันก็คิดใช้ใหม่ คิดว่าสิ่งนั้นเป็นของเรา สิ่งนั้นเป็นคุณธรรมของเรา แล้วมันมีความจริงหรือเปล่า? มันไม่มีเลย นี่หยาบๆ นะ

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านจะให้อุบายนะ เพราะสิ่งที่เราทำ คุณติ ของใครบ้านใครใครก็รัก ประสบการณ์ใครใครก็รู้ จิตมันไปรู้ เป็นผู้เห็น จิตมันเป็นคนทำ แล้วจิตมันจะยอมรับสิ่งใด เพราะประสบการณ์ของเรา เราสู้ของเรา แต่ครูบาอาจารย์ท่านก็เห็นของท่าน แล้วประสบการณ์ของครูบาอาจารย์จะคอยบอกเรา เรามีสิ่งใด

๑. ไม่เสียเวลาเนิ่นช้า

๒. ไม่ทำให้เราออกนอกกลุ่มนอกทาง

แล้วถ้าเกิดมันยึดมันติดของมันว่ามันติดคุณธรรมนะ มันติด คำว่า “ติด” ถ้าจิตมันติด

แก้จิตมันแก้ยาก แก้ยากเพราะอะไร เพราะเราสู้เราเห็นของเรา เราเชื่อมั่นของเรา ถ้าคำว่า “เชื่อมั่นของเรา” ครูบาอาจารย์ก็เอาความเชื่อมั่น เอาความรู้อันนั้นมา ทุมมสากัจฉา เอตมมุงคค มุคฺคตม ในเมื่อมันเป็นคุณธรรม มันก็ต้องเป็นธรรมะ ถ้าธรรมเป็นธรรม มันก็ต้องพิสูจน์ได้ ถ้าธรรมพิสูจน์ได้มันก็ต้องเหมือนกัน ถ้าเหมือนกัน ทำไมอุบายของครูบาอาจารย์เสนอมา ทำไมเราถึงไม่มีความเข้าใจละ ถ้าไม่มีความเข้าใจเราก็ต้องทดสอบตรวจสอบสิ ถ้าทดสอบตรวจสอบมันก็เป็นประโยชน์กับเรา นี่ถ้าจิตใจมันไม่หยาบไป

ถ้าจิตใจมันหยาบมันเกิดทวิภูมิตะนะ จะนั้น ของสิ่งนี้มันเป็นประสบการณ์ของจิต พันธุกรรมของจิตแต่ละคนไม่เหมือนกัน จะนั้น ฟังธรรมด้วยกันนี้แหละ แต่ถ้าจิตใจเรามีเหตุมีผล จิตใจเรามีสิ่งใดที่จะเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งนี้เราเอามาใคร่ครวญ เห็นไหม ชีวิตนี้เป็นชีวิตของเรานะ ประพฤติปฏิบัติมันเป็นของเรา สันติภูมิกะ ป้างจัดตั้ง จิตใจนี้เป็นผู้ที่สัมผัสทั้งนั้นนะ จะนั้น ถ้ามันมีโอกาศ คนเราหมดโอกาศต่อเมื่อชีวิตนี้สั้นไปนะ ถ้าลมหายใจเข้าและลมหายใจออกไม่มี นั่นนะหมดโอกาศ แต่เนี่ยเรายังมีลมหายใจอยู่ เราทำขึ้นมาด้วยความมุนานะ ด้วยความบากบั่น มันจะทุกข์ มันจะลำบาก ไอ้อย่างนี้มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง

การทำงาน โลกเขายังอาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อหาทรัพย์ของเขา เขาก็ลงทุนลงแรงนะ แล้วคนที่เวลาทำสิ่งใดขาดตกบกพร่อง มันเกิดวิตกในหัวใจ มันเกิดความทุกข์ในใจนะ ทุกข์มาก ความทุกข์อย่างนั้นมันเป็นทุกข์ประจำธาตุขันธ์ ทุกข์ประจำในหัวใจ แต่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะไม่พ้นจากมันนะ เราจะพ้นจากกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เราจะพ้นจากธาตุขันธ์ด้วย เพราะขันธ์มันไม่ใช่จิต แต่จิตอาศัยขันธ์เป็นทางผ่าน เป็นการแสดงตัวออกมา แต่เวลาพิจารณาไปมันจะหลุดเข้ามาๆ แม้แต่ขันธ์ก็ไม่ใช่จิต แต่ขันธ์ที่มันโดนจิตที่มีวิชาครอบงำจิตนี้ ขันธ์นั้นก็เป็นมารไปด้วย สิ่งที่เป็นมาร มารมันจะตั้งแต่เริ่มต้น

คูสิ เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วย เขาจะไล่ชุดสิ่งใด ชุดคนป่วย ชุดปกติของเขา เขาก็เป็นคนป่วย

จิต ถ้ามันอวิชชาขึ้นมา มันจะผ่านขันธ์ใดก็ได้แล้วแต่ ขันธ์นั้นก็ขันธ์ของอวิชชา ขันธ์ของอวิชชามันออกมา มันก็ไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงโดยสมบูรณ์ แต่เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมอันนั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราพิจารณาของเรา พิจารณาเป็นความจริงขึ้นมา เราพิจารณาเป็นความจริงขึ้นมา นี่ให้มันพิสูจน์ตรวจสอบขึ้นมา การตรวจสอบ ทดสอบ ตรวจสอบ ทดสอบ ตรวจสอบ อันนี้แหละมันทำให้เราไม่คลาดเคลื่อน สิ่งที่คลาดเคลื่อน เราจะเข้าข้างตัวเองตลอดเวลา เข้าข้างว่าสิ่งนั้นเป็นความจริง สิ่งนั้นเป็นความจริง...จริงของใคร?

“จริงของกิเลส” หรือ “จริงของธรรม”

ถ้าจริงของธรรมนะ มันซาบซึ้งมาก

ถ้าจริงของกิเลสนะ มันปล่อยวาง มันโล่งอยู่พักหนึ่ง พอมันผ่านไปนะ อ้อ... อ้อ... มันชักอ้อ อ้อนะ มันสงสัยนะ มันมีสิ่งใดสงสัยคาอยู่ในหัวใจ ถ้ามันยังพันชงกันไม่ได้ สิ่งคาหัวใจมันก็อยู่คาหัวใจอย่างนั้น แต่ถ้าเราทอดระยะเวลาไปนะ พอมีสติปัญญาขึ้นมา พอสติมันสมบูรณ์ขึ้นมา มันเห็นได้

“หรือว่า? น่าจะ? จะเป็นไปได้” มันเป็นความผิดอยู่แล้ว “หรือว่า” “น่าจะ” มันไม่ใช่ความจริงนะ ถ้าความจริงมันไม่มี “หรือว่า” ไม่มี “น่าจะ” เพราะมันจริงก็คือจริง มันคิดแกลบออกนอกเรื่องไม่ได้เลย เพราะมันเป็นความจริงอยู่แล้ว “หรือว่า” “น่าจะ” มันเป็นเรื่องกิเลส อวิชชาอยู่ในจิตอยู่แล้ว แต่มันหาทางหลบหลีกในใจของเรา กิเลสมันร้ายนักนะ มันครองใจเรา มา ถ้ามันครองใจเรา มา มันครองใจมาตลอด

ฉะนั้น เวลาเราจะลงอุโบสถกัน นี่ฟังธรรมนะ ฟังธรรมเพื่อปลุกปลอบหัวใจ อย่าให้มันเฉา อย่าให้มันเหงา มันหงอย ถ้ามันเฉา มันเหงา มันหงอย กาลเวลาล่วงไปนะ ชีวิตก็คืออย่างนี้ ชีวิตนี้เป็นแบบนี้ คุณติ เวลาเราหนุ่มเราสาวกันนะ กับชีวิตเราเวลาเราแก่เราเฒ่า ความรู้สึกนึกคิดมันแตกต่างกันมากไหม ความรู้สึกนึกคิดมันก็เรื่องประสบการณ์ชีวิตเท่านั้นนะ แต่อารมณ์ความรู้สึกอันเดิมทั้งนั้น ชีวิตก็คือชีวิตนะ แล้วเวลามันแก่มันเฒ่านะ เวลาหมดอายุขัยตายไปมันมาเกิดใหม่ มันก็เป็นแบบนี้

เวลามันเกิดแบบนี้ละ ถ้าคนทำบาปอกุศลไปเกิดเป็นสัตว์ เกิดในนรกอเวจี คุณความรู้สึกนึกคิดเขาดี รู้สึกนึกคิดก็เป็นอันนี้ แล้วถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์ล่ะ เกิดเป็นมนุษย์ก็เกิดซ้ำเกิดชากันนะ แล้วปัจจุบันนี้เรามีสติ คำว่า “มีสติ” เรามีปัญญาที่เราพยายามมาหาทางออกกัน อันนี้สำคัญมากนะ สำคัญคือคนเชื่อใจ

อย่างเช่น คนเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วไปหาหมอ คนนั้นมีโอกาสหายเพราะอะไร เพราะหมอเขาได้เรียนตำรา มา หมอเขาได้เรียนวิชาการทางการแพทย์มา หมอเขาได้เรียนการรักษาโรคมา ถ้าเขารักษาคนไข้ นั้น คนไข้ นั้นจะมีโอกาสไข้ไหม แต่ถ้าเราเจ็บไข้ได้ป่วย แล้วเราก็ตะนงตนว่า เรารักษาตัวเราเองได้ เราไม่ไปหาหมอ เราไม่ได้ศึกษาการรักษาโรคภัยไข้เจ็บมา เราไม่ได้ศึกษามา เราไม่ได้ค้นคว้ามา เราไม่มีประสบการณ์ของเรา

จิต! ถ้ามันไม่สนใจในศาสนา ไม่สนใจในเรื่องมรรคเรื่องผล เขาจะใช้ชีวิตของเขาไป แล้วบอก “ชีวิตรันทด” ทุกข์ยากขนาดไหน มันยังรันทดขนาดไหน มันก็ยังซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนั้น แต่พอเรามีจิตใจของเราแสวงหาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมือนคนเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วไปหาหมอ

หมอก็คือใคร?

หมอก็คือองค์ศาสดา

หมอก็คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หมอก็คือพุทธะ

หมอก็คือสิ่งที่เป็นธรรมโอสธ เป็นธรรมาวุธที่จะชำระล้างกิเลส

แล้วเราเข้ามา ศึกษาเข้ามา เวลาไปหาหมอ หมอเขาจะรักษา หมอเขาจะดูแลเรานะ แต่เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สันติภูมิจิโก ปัจจัตตัง เราเจ็บไข้ได้ป่วยเอง จิตเราเจ็บไข้ได้ป่วยเอง เราหาจิตของเราเอง

ทำความเข้าใจของใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมา เราได้บำรุงดูแลรักษามัน ถ้าจิตเราไม่สงบขึ้นมา เราไม่รู้จักจิตอยู่ไหน มันมีแต่ความคิด ความคิดคือสังขาร ความรู้สึกนึกคิด วิญญาณคือการกระทบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นเรื่องของวิญญาณในอายตนะ เวลาความรู้สึกนึกคิดก็เป็นสังขารจันท์

จิตมันอยู่ไหน? คนป่วยอยู่ไหน? คนที่จะรักษามันอยู่ไหน?

แต่ถ้าเราทำความเข้าใจเราเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา นี่ไง เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วยเขาไปหาหมอ นี่เหมือนกัน เวลาเราเป็นชาวพุทธ เราศึกษาขึ้นมา เราจะรักษาใจของเรา นี่โลกเขารันทดกัน รันทดเพราะความทุกข์ยากของเขา รันทดเพราะว่าเขาจนตรอกจนมุม จนที่กิเลสมันครอบงำเขาถึงรันทดในชีวิตของเขา

เราเห็นโทษภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นพระ เราประพฤติปฏิบัติในวัด ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราทุกข์เรายากนี่รันทศใหม่ คำว่า “รันทศ” รันทศเพราะมันเป็นมุมมองของโลกนี้ รันทศเพราะคนที่อยากชิงสุกก่อนห่าม อยากเอาแต่ความสะดวกสบายใจ แต่ชีวิตถ้ามันมีอำนาจ วาสนา มันมีผละ มีกำลัง จิตมีกำลัง จิตที่เข้มแข็ง มันไม่รันทศนะ มันพอใจ

ยังครูบาอาจารย์ของเรา คูสิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาลูกศิษย์ ลูกหาที่ประพฤติปฏิบัติ ท่านจะส่งเสริม ท่านจะให้โอกาส ท่านจะคอยป้องกัน ปกป้องไว้ ปกป้องคนที่เข้าไปทำให้เสียโอกาส ปกป้องคนที่เข้าไปทำลายอันนั้น ท่านปกป้อง ท่านป้องกัน ไว้ให้เลย เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าใครปฏิบัติดี

“อย่าไปยุ่งกับองค์นั้นนะ” ท่านจะกันเอาไว้เลย...นี่รันทศใหม่?

แต่ถ้าในทางโลก เห็นไหม ก็เขาทุกข์อยู่แล้ว เขาลำบากอยู่แล้ว เราจะเข้าไปช่วยเหลือเจ๊อาน แล้วไปป้องกันไม่ให้เขาเข้าไป แสดงว่านี่ลำเอียงเหรือ คนลำบากอยู่อยากจะเข้าไปช่วยผิดเหรือ นี่เพราะจิตใจโลกคิดกันอย่างนั้น เขาถึงมองว่าเป็นชีวิตที่น่าลำบาก เห็นชีวิตแล้วน่าสงสาร อยากจะเข้ามาช่วยเหลือเจ๊อาน

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราละ คนๆ นั้นเขาจะมีโอกาส คนๆ นั้น จิตดวงนั้นปฏิบัติ อย่างนั้น เขามีโอกาสของเขานะ คูสิ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจเราจนเจียนจะได้จะเสีย เราจะเข้มแข็งของเราไหม ถ้าเราเข้มแข็งของเราขึ้นมาละ เพราะอะไร เพราะเวลาธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“เราเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมา แล้ววางวินัย วางอริยสัจไว้แล้ว พวกเรามาศึกษา แล้วเราจะต้องประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา เราจะมีคุณธรรม เราจะมีสมบัติ

“พระ” พระจะมีอะไรเป็นสมบัติ ถ้าไม่มีศีลธรรมในหัวใจเป็นสมบัติ แม้แต่ คูสิ ฝ่ายยัง ต้องเปลี่ยนตลอดเวลา ฝ่าย ๓ ฝ่าย เวลามันเปื่อยมันยุ่ยเราก็ไปตัดใหม่ เวลาบาตรมันชำรุดเสียหาย เราก็ระบมใหม่ สร้างใหม่ ทำใหม่ แม้แต่ปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นี่

มันจะเป็นความจริงของเราจริงหรือเปล่า? ไข่ บริหาร ๘ เป็นของส่วนบุคคล แต่เวลามันเสื่อมสภาพ เราก็ยังซ่อมแซมบำรุงรักษามันเพื่อให้เป็นสมบัติของเรา

แล้วคุณธรรมในหัวใจล่ะ? ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาล่ะ? สมบัติของเรามันอยู่ไหนล่ะ?

ถ้าเราทำของเราขึ้นมา เราทำของเรา

โลกเขามองมา คูสิ ถ้าคนเขาอยู่ในสังคมของชาวพุทธ เขาเห็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในร่องในรอย เขาก็มีความมั่นใจ เขาก็มีความน่าเชื่อถือ 'โออย่างนี้นั่นเป็นประโยชน์กับเขานะ ประโยชน์กับเขาคือเขาศรัทธาในศาสนา เขาศรัทธาในรัตนตรัย เขาจะได้มีโอกาสของเขา แต่ถ้าเขาจะมาอุมฺฆู อันนั้นปัญญาของเขากับปัญญาของเรามันคนละชั้นกัน ปัญญาของเขา เขาหวังผลประโยชน์ เขาเห็นด้วยทางโลก ปัญญาของเรา เราจะแสวงหาอริยทรัพย์ เราแสวงหาคุณสมบัติจากความเป็นจริง ฉะนั้น ต้องให้จิตใจมันเป็นจริง ต้องให้มันมีของมันขึ้นมา

ฉะนั้น สิ่งใดเวลาที่มันวิกฤต มันจะได้-ไม่ได้ เวลาเราจริงจังของเราขึ้นมา ฉะนั้น เราต้องทำของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์กับเรา เห็นไหม โลกเขามองอย่างหนึ่งนะ ถ้าโลกเขามองแล้วเขาอุมฺฆู เขาพูดมา เราอย่าขำอ่อน เราอย่าอ่อนแอ อย่าหลงไหลไปกับเขา เราต้องเชื่อธรรมและวินัย ศาสดาของเรา ธรรมวินัยนี้วางไว้ถูกต้องดีงามแล้ว เราจะต้องยึดถือธรรมและวินัย ยึดถือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติให้เข้มแข็ง ให้มีความอบอุ่น อย่าอ่อนแอไปกับโลก ให้มีความเข้มแข็ง ให้มีความสดชื่น ให้มีความพอใจพอใจในการกระทำของเรา ไม่มีสิ่งใดหรอก

ถ้าเราอ่อนแอเนะ คูสิ ดินพอกหางหมู สิ่งต่างๆ ตะกอนในแก้ว เวลามันฟูขึ้นมา มันทำให้น้ำนั้นพุ่งมั่วไปหมด จิตใจเรา เรารักษาของเรา ดูแลของเรา เพื่อประโยชน์กับเรานะ

นี่ชีวิตเรา เราเป็นนักบวช เราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เรามีเป้าหมายว่าจะพ้นจากทุกข์ เราต้องเข้มแข็ง แล้วต่อสู้กับกิเลสของเรา กิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจนี้ต่อสู้ แล้วทำขึ้นมาให้เป็นสมบัติของเรา เอวัง